

Göteborgs kommun

grundskola@grundskola.goteborg.se

2019-03-15

1 (21)

Dnr-2018:6345

Beslut

efter regelbunden kvalitetsgranskning vid
Bärbyskolan F-6 i Göteborgs kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 § skollagen (2010:800) genomfört en regelbunden kvalitetsgranskning på Bärbyskolan F-6 avseende verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer. En kvalitetsgranskning ska belysa hur väl skolorna klarar sitt uppdrag att ge varje elev förutsättningar att nå de nationella målen. Målen och riktlinjerna framgår framför allt av den läroplan och de kursplaner eller motsvarande styrdokument som gäller för utbildningen. Verksamheten i förskoleklass ingår inte i denna granskning.

Läsanvisning

Skolinspektionen bedömer skolans arbetssätt inom fyra områden. På varje område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas och visar på inom vilka punkter detta ska göras. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs också av skolan. Om en skola bedöms uppfylla kriterierna i hög utsträckning begär inte Skolinspektionen motsvarande redovisning men kan lämna framåtsyftande kommentarer då det bedöms motiverat.

Beslut

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Bärbyskolan F-6 i följande utsträckning:

Rektors ledarskap

Rektorn leder och styr i flera delar skolans utveckling av undervisningen, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektorn behöver följa upp hur jämställdhetsperspektivet integreras i undervisningen för att skapa förutsättningar för genomförande av ett strategiskt jämställdhetsarbete.

Undervisning

Undervisningen främjar i flera delar elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektorn och lärarna behöver utveckla ett arbetssätt där eleverna ges inflytande och blir delaktiga både i att planera och utvärdera undervisningen.

Trygghet och studiero

Utbildningen präglas i hög utsträckning av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete.

Bedömning och betygssättning

Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i bedömning och betyg ges i låg utsträckning.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektorn behöver analysera betyg och omdömen, och föra diskussioner utifrån dessa analyser med lärarna.
- Rektorn behöver, i samarbete med lärarna, se till att kvalitetssäkra lärarnas bedömningar och betygssättning av elevernas arbete.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 1 november 2019 redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena. Redogörelsen skickas via e-post, till dokument.goteborg@skolinspektionen.se, eller per post till, Skolinspektionen, Box 2320, 403 15 Göteborg. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr– 2018:6345) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område.

Rektors ledarskap

Skolinspektionen bedömer följande: Rektorn leder och styr i flera delar skolans utveckling av undervisningen, men utvecklingsområden finns.

Författningsstöd

1 kap. 5 §, 2 kap. 9-10 och 34 §§, 4 kap. 4-7 §§ skollagen

Förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr 11), 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, Varje skolas utveckling, 2.1 Normer och värden, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.6 Skolan och omvärlden, 2.8 Rektorns ansvar

Skälen till Skolinspektionens bedömning är att rektorn tar ansvar för att skolenhetens kunskapsresultat följs upp på olika sätt och analyseras systematiskt. Utifrån en analys av kunskapsresultaten genomför rektorn nödvändiga utvecklingsåtgärder och fattar beslut om hur resurser ska fördelas, för att bäst möta de behov som finns på skolan. Rektorn följer också i viss mån upp undervisningens genomförande. Dock behöver rektorn utveckla arbetet med att ge styrning och ledning kring frågor som rör skolans jämställdhetsarbete. Rektorn har till exempel inte analyserat i vilken grad elevernas könstillhörighet påverkar deras förutsättningar att lära och utvecklas. Därigenom säkerställer inte rektorn att alla elever oavsett könstillhörighet har samma förutsättningar att lära och utvecklas. När det gäller ledning och organisation visar granskningen att rektorn leder det pedagogiska arbetet utifrån ett tydligt fokus på kunskapsuppdraget och skapar förutsättningar för lärarna att samverka. Rektorn ser till att nyanställda lärare får en planerad introduktion, bland annat genom att utse mentorer för dessa. Dock kan arbetet med att ge obehöriga lärare en planerad introduktion utvecklas.

Skolinspektionens granskning visar att rektorn tar ansvar för att skolenhetens kunskapsresultat följs upp på olika sätt och analyseras systematiskt. Rektorn fattar också, utifrån uppföljningen och analysen, beslut om hur resurser ska fördelas, för att bäst möta de behov som finns på skolan. Rektorn följer också i viss mån upp undervisningens genomförande. Av dokumentationen som inskickats inför granskningen framgår att det årligen sker en uppföljning av elevernas kunskapsresultat. Sammanställningar av resultaten av nationella prov i årskurs 3 och 6,

bedömningsstöd i årskurs 1 och betygsresultat i årskurs 6 följs upp på skolan varje år under studiedagarna i slutet av vårterminen, skriver rektorn. I skolenhetens dokumenterade kvalitetsarbete följs antalet elever som når kunskapskraven i årskurs 3 och 6 upp i samtliga ämnen som eleverna läst läsårsvis. Rektorn uppger i sina kommentarer i faktagranskningen av underlaget för Skolinspektionens beslut att hon, enligt nya rutiner i grundskoleförvaltningen, nu också följer upp elevresultaten i januari-februari. Åtgärder utifrån resultaten sätts, enligt rektorn, in på individ-, grupp- och organisationsnivå. Exempel på detta är att elever som riskerar att inte nå målen har lyfts i elevhälsoteamet och enskilda och gruppinsatser har utformats tillsammans med klasslärare. Dessutom har lärarna på skolan påbörjat Skolverkets lärarlyft i specialpedagogik för lärande i syfte att öka kompetensen att anpassa undervisningen utifrån elevernas olika förutsättningar. I intervju med representanter för elevhälsan framkommer att man på skolan, två gånger per år, screenar i svenska och matematik. Representanterna för elevhälsan säger att dessa resultat används som underlag för utveckling både utifrån elev, lärare och undervisning. Elevhälsan gör analys av underlaget från screeningen och ställer frågor till lärarna utifrån de mönster de sett. När det gäller resursfördelning säger representanterna för elevhälsan att rektorn inhämtar deras och lärarnas syn på behoven utifrån bland annat elevernas kunskapsresultat. Rektorn beskriver i verksamhetsredogörelsen att hon "stöttar upp" med fler lärare i de grupper där det finns flera elever med behov av bland annat extra anpassningar för att nå kunskapskraven. Uppföljning av resursfördelningen sker kontinuerligt, fortsätter hon, och omfördelning av resurser sker vid behov för att anpassa stödet där det behövs bäst under olika perioder.

När det gäller uppföljning av undervisningen skriver rektorn att hon följer upp undervisningen bland annat genom löpande verksamhetsbesök. Hon säger i intervju att hon skulle vilja vara mer ute på lektionerna, men att hon på grund av olika omständigheter inte kan vara det så mycket. I intervju säger lärare att rektorn gjort lektionsbesök hos dem, men de har inte fått någon återkoppling på dessa besök. De uppfattar det som att rektorn mer gör besök för att se hur det går med vissa elever med särskilda behov än att hon utvärderar undervisningen. Lärarna tillägger att de vid tiden för granskningsbesöket ännu inte haft några "riktiga" medarbetarsamtal med rektorn, som började på skolan ungefär ett år tidigare.

Skolinspektionens granskning visar dock att rektorn behöver utveckla arbetet med att ge ledning och styrning kring frågor som rör skolans jämställdhetsarbete. När det gäller jämställdhetsarbetet på skolan säger rektorn i intervju att hon kan se att pojkar har en överrepresentation när det gäller särskilt stöd och kränkingsanmälningar. Hon säger vidare att de på skolan ser skillnader i betyg mellan pojkar och flickor men att man inte gjort någon analys av detta till exempel utifrån hur man bemöter flickor

respektive pojkar. Representanter för elevhälsan uppger i intervju att det de på skolan gjort gällande jämställdhet i närtid är att de pratat om att förändra toaletterna så att de inte är så könsuppdelade. För något år sedan hade skolsköterskan ett projekt med föreläsningar kring att till exempel inte använda flickor som "krockkuddar" mellan bråkiga pojkar och att använda "glasspinnar" för att fördela frågor, tillägger de. Lärare säger i intervju att de inte haft några diskussioner om eller fokus på arbete med jämställdhet på skolan. De uppger att de hoppas att alla på skolan ger samma förutsättningar till alla elever, och att de diskuterat detta – dock inte direkt utifrån kön. Några av lärarna tillägger att rektorn inte har sagt något om hur lärarna ska arbeta med jämställdhetsfrågorna.

Skolinspektionens granskning visar vidare att rektorn leder det pedagogiska arbetet utifrån ett tydligt fokus på kunskapsuppdraget och skapar förutsättningar för lärarna att samverka. Rektorn beskriver i verksamhetsredogörelsen att lärarna på skolan ingår i ett arbetslag som träffas en timme varje vecka. Rektorn deltar ofta på dessa möten. Vidare träffas lärarna varje vecka i "specialläraryftet" under handledning av skolans specialpedagog. I sina kommentarer i faktagranskningen av underlaget för Skolinspektionens beslut skriver rektorn att de på skolan också har arbetsplatsträffar varje månad. Av verksamhetsredogörelsen framgår att rektorn ser att syftet med mötesformerna ska vara att utveckla och bibehålla en kontinuerlig och stödjande samverkan, utveckla det kollegiala lärandet och arbeta systematiskt med elevfrågor, rutiner och utvecklingsfrågor. När det gäller introduktion av nyanställda berättar lärare i intervju att dessa, om de är nyutbildade, får mentorer. När det gäller information till vikarier framkommer det i intervjuer med både rektorn och lärare att ansvaret för att informera dessa främst ligger på de enskilda lärarna.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver följa upp hur jämställdhetsperspektivet integreras i undervisningen för att skapa förutsättningar för genomförande av ett strategiskt jämställdhetsarbete.

Skolors arbete med jämställdhet ingår i skolans värdegrunds- och demokratiuppdrag. Detta är en förutsättning för att alla elever ska lyckas i skolan. Av läroplanen framgår bland annat att skolan aktivt och medvetet ska främja elevernas lika rättigheter och möjligheter oberoende av könstillhörighet. Hur skolan organiserar utbildningen, hur eleverna blir bemötta samt vilka krav och förväntningar som ställs på dem, bidrar till att forma deras uppfattningar om vad som är kvinnligt och manligt. Skolan ska därför organisera utbildningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans samt prövar och

utvecklar sin förmåga och sina intressen, med samma möjligheter och på lika villkor oberoende av könstillhörighet. Skolan har också ett ansvar för att motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling.¹ Därför är det viktigt att rektorn leder och styr ett strategiskt jämställdhetsarbete och genom det ser till att skolan verkar för att alla elever får samma möjligheter att lyckas i skolan, oavsett könstillhörighet.

Skolinspektionens granskning visar att jämställdhetsarbetet på Bärbyskolan behöver utvecklas till ett mer systematiskt och strategiskt arbete som leds av rektorn. Rektorn följer inte upp att eller på vilket sätt värdegrundsuppdraget och jämställdhetsperspektivet genomsyrar undervisningen, och det framgår att en strategisk styrning av frågor som gäller jämställdhet i nuläget inte är prioriterat i verksamheten. Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn inleder detta utvecklingsarbete med att följa upp verksamheten utifrån ett värdegrunds- och jämställdhetsperspektiv och ser till att det som framkommer i uppföljningen påverkar planering och organisering av skolans arbete.

Rektorn behöver säkerställa att det finns strategier som följs upp och omprövas för att på ett effektivt sätt motverka traditionella könsmonster. Detta kan till exempel handla om att ha frågor om jämställdhet i medarbetarsamtal eller att ha utformat gemensamma strategier för hur jämställdhet kan tas upp i undervisningen. Rektorn behöver försäkra sig om att varje lärare och all personal på skolan verkar för att jämställdhetsperspektivet genomsyrar skolans undervisning och arbete. Det kan rektorn göra genom att följa upp att de moment som ges inom ramen för kursplanens centrala innehåll och som handlar om jämställdhet tas tillvara och att denna undervisning bedrivs på ett sådant sätt att könsmonster kan uppmärksammas. Det kan handla om att analysera anmälningar om kränkande behandling, utbildningsval som rekommenderas i studie- och yrkesvägledningen eller könsmonster som synliggörs genom elevhälsans arbete.

Undervisning

Skolinspektionen bedömer följande: Undervisningen främjar i flera delar elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden, men utvecklingsområden finns.

Författningsstöd

1 kap. 4 §, 3 kap. 3 och 5a §§, 4 kap. 9 § skollagen

¹ Lgr 11, 1. Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning

5 kap. 2 § skolförordningen (2011:185)

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Rättigheter och skyldigheter, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.6 Skolan och omvärlden 5. Kursplaner med kunskapskrav

Skälen till Skolinspektionens bedömning är att undervisningen på Bärbyskolan präglas av att lärarna tar ansvar för att aktivt leda och styra arbets- och lärprocesserna i undervisningen, vilket innebär att den är målfokuserad, varierad och att den innehåller ett aktivt lärarstöd. Undervisningen är mestadels strukturerad, med tydliga inledningar, sammanhang i genomgångar, logiskt flöde i uppgifterna och oftast sammanfattande avslut. Undervisningens innehåll och arbetssätt tar sin utgångspunkt i elevernas förutsättningar och behov, även om anpassningen av undervisningen kan utvecklas, framförallt i förhållande till de elever som har kommit längre i sin kunskapsutveckling. Granskningen visar att det på skolenheten saknas ett gemensamt arbetssätt där eleverna är delaktiga i planeringen av undervisningen och att eleverna endast i begränsad utsträckning ges möjlighet att utvärdera och därigenom få inflytande över undervisningen. Även om elever kan bli involverade i olika former av utvärderingar i slutet av lektioner när det gäller hur undervisningen fungerat, ges de endast i övrigt begränsat inflytande när det gäller att utvärdera och inte minst planera undervisningens innehåll.

Skolinspektionens granskning av Bärbyskolan visar att lärarna aktivt leder och styr arbets- och lärprocesserna i undervisningen och att undervisningen mestadels är målfokuserad, varierad och innehåller ett aktivt lärarstöd. Vid flertalet av de lektioner som observerats varierade lärarna formen för undervisningen genom att växla mellan lärarledda genomgångar och aktiviteter där eleverna själva arbetar med uppgifter enskilt, i par, i grupp eller gemensamt i klassen. Ett fåtal av de observerade lektionerna innehöll enbart enskilt arbete. Representanter för elevhälsan och lärare beskriver i intervju att lärarna på skolan varierar undervisningen också genom att genomföra lektioner utanför skolans väggar, till exempel på Universeum. Rektorn säger i intervju att lärarna utgår från kursplanerna när de gör sina planeringar och att de också diskuterar den "röda tråden", stadie för stadie och ämne för ämne, för att komma överens om vad som ska göras i vilka årskurser inom de olika ämnena. Detta vet hon eftersom hon sitter med vid vissa planeringar och också läser några av dem. Lektionsobservationerna visar vidare att eleverna får stöd och hjälp i sitt lärande, och att lärarna säkerställer att eleverna vet vad de ska göra. Det sker bland annat genom muntliga teoretiska och praktiska genomgångar med hela elevgruppen, att eleverna i helgrupp får besvara frågor utifrån genomgången moment samt att lärarna, i samband med övningar enskilt, i par eller grupp, cirkulerar bland eleverna och vid behov ger

dem stöd att komma vidare. På två av lektionerna finns en extra lärare i klassrummet, och denne går också runt i klassrummet och ut i grupprum och hjälper eleverna med arbetsuppgifterna.

Skolinspektionens granskning visar vidare att undervisningen överlag är strukturerad, med tydliga inledningar, sammanhang i genomgångar, logiskt flöde i uppgifterna och oftast sammanfattande avslut. En majoritet av de lektioner som observerats inleds med att läraren muntligt presenterar lektionens innehåll. I de flesta fall visas också de olika momenten och aktiviteterna som lektionen ska innehålla på tavlan eller på en projektduk. Lektionsobservationerna visar vidare att lärarna oftast under inledningen sätter in lektionen i sitt sammanhang och att det också förekommer sammanfattande avslutningar. Det framkommer i intervju med lärare, representanter för elevhälsan och rektorn att man på skolan tagit fram vissa riktlinjer för lektionsstrukturen, särskilt vad gäller inledningen, och att dessa riktlinjer har tagits fram på en pågående fortbildning för lärarna. Elever uppger i intervju att det mestadels är klart och tydligt för dem vad de ska göra på lektionerna. En av dem berättar att hans lärare både beskriver muntligt och skriver upp på tavlan vad och hur eleverna ska göra.

Granskningen visar också att undervisningens innehåll och arbetssätt inte fullödigt anpassas efter elevers behov och förutsättningar. Framför allt behöver anpassningen i undervisningen utvecklas till de elever som kommit längre i sin kunskapsutveckling. På samtliga lektioner som Skolinspektionen observerade under granskningsbesöket arbetar samtliga elever med samma uppgifter. På några av lektionerna arbetar alla elever i klassen gemensamt med övningar, antingen i helklass eller i grupp. På ett flertal lektioner, där eleverna arbetar enskilt, finns extrauppgifter för de elever som är klara med det alla ska göra. När det gäller att möta elever i undervisningen utifrån deras individuella kunskapsnivå uppger flera elever i intervju att om de blir klara med vad som planerats kan de få göra extrauppgifter, och att dessa ofta är lite svårare. Andra elever säger att om man snabbt blir klar med det som planerats kan man få göra klart sådant man inte hunnit i andra ämnen. Representanter för elevhälsan berättar att de på skolan arbetar mycket med extra anpassningar för elever som har svårigheter. Specialpedagogen tillägger att hen stöttar lärarna i arbetet med anpassningar genom fortbildningsinsatsen i specialpedagogik för lärare. Elevhälsan säger vidare att målet är att anpassningar ska bli ett inslag inom den ordinarie undervisningen. Lärare säger att de tycker det är en större utmaning att utmana än att stödja. De säger också att det på skolan inte finns något "särskilt stöd" för de elever som behöver utmanas. Rektorn uttrycker att det bland lärarna finns en rädsla för att individualisering av undervisningen tar tid, och det innebär att den kan fallera.

Skolinspektionens granskning av Bärbyskolan visar att det på skolenheten saknas ett gemensamt arbete för att göra eleverna delaktiga i planeringen och utvärderingen av undervisningen. Även om elever kan bli involverade i olika former av utvärderingar i slutet av lektioner när det gäller hur undervisningen fungerat, ges de endast i övrigt begränsat inflytande när det gäller att utvärdera och inte minst planera undervisningens innehåll. Det saknas en gemensam uttalad målsättning och styrning och ledning över hur eleverna ska göras delaktiga i planeringen och utvärderingen av undervisningen. På ett fåtal av de observerade lektionerna låter lärarna eleverna göra en kort utvärdering genom att "trycka" på röda eller gröna "gubbar" på en dator för att visa om de lärt sig det de skulle på lektionen och i vissa fall hur de upplevt studieron. På en av de observerade lektionerna er utvärderingen muntligt, då eleverna både får diskutera utfallet av de experiment som genomförts och också berätta vad de tycker om övningen. När det gäller utvärdering av undervisningen uppger ett flertal av eleverna och lärarna att eleverna får visa om de tycker lektioner varit bra eller dåliga, antingen genom att visa "tummen upp" eller "tummen ner", markera glada eller ledsna gubbar på papper eller på dator alternativt räcka upp handen.

I intervjuer med elever framkommer få exempel där de har varit med och påverkat planeringen av undervisningen. Olika elever ger exempel på att de ibland får rösta om vad de vill göra om de har två saker som ska genomföras, eller att de kan få bestämma vilka elever de ska jobba tillsammans med. Några elever uppger att de har fått vara och bestämma hur de ska redovisa ett arbete. Eleverna tillägger att lärare inte frågar dem vad de skulle vilja lära sig inför ett nytt arbetsområde. När det gäller elevernas delaktighet i planeringen av undervisningen ger enskilda lärare olika exempel på att eleverna har fått påverka arbetssätt eller redovisningssätt. Några lärare tillägger att när de startar ett område är det inte alltid möjligt att låta eleverna få inflytande. Rektorn skriver i sina kommentarer vid faktagranskning av underlaget för granskningsbeslutet att det finns systematik på skolan när det gäller att utvärdera undervisningen, men att rektorn inte har styrt hur lärarna ska utvärdera lektioner eller arbetsområden. Det framkommer dock i intervjuer med både representanter för elevhälsan, lärare och rektorn att det inte finns någon gemensam strategi på skolan när det gäller att ge eleverna inflytande över undervisningen, varken i form av utvärdering eller i form av att vara delaktiga i planeringen.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn och lärarna behöver utveckla ett arbetssätt där eleverna ges inflytande och blir delaktiga både i att planera och utvärdera undervisningen.

Enligt skollagen ska barn och elever ges inflytande över utbildningen. De ska fortlöpande stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen och hållas informerade i frågor som rör dem. Arbetet med att ge elever inflytande ska anpassas efter elevernas ålder och mognad.² Enligt läroplanen kan eleverna utveckla sin förmåga att utöva inflytande och ta ansvar genom att till exempel tillsammans delta i planering och utvärdering av undervisningen.³ Vidare framgår av läroplanen att rektorn har ett särskilt utpekat ansvar för att se till att skolans arbetsformer utvecklas så att ett aktivt elevinflytande gynnas.⁴

Skolinspektionens granskning visar att det på Bärbysskolan saknas ett arbetssätt där eleverna på ett likvärdigt sätt är delaktiga i planeringen och utvärderingen av undervisningen. Även om elever kan bli involverade i samtal eller utvärderingar i slutet av lektioner när det gäller hur undervisningen har varit och hur de presterat, ges de endast mycket begränsat inflytande när det gäller att planera undervisningens innehåll och former.

Skolinspektionen rekommenderar att lärare under ledning av rektor arbetar aktivt för att öka elevernas delaktighet i både planeringen och utvärderingen av undervisningen. Det finns på skolenheten ett behov av att rektorn och lärarna utvecklar och tydliggör en arbetsprocess där eleverna ges inflytande och görs delaktiga i att planera och utvärdera undervisningen, och att på så sätt också ge eleverna större möjligheter att reflektera över sitt lärande. Även om undervisningen ska styras av läroplanen finns det utrymme för elevers inflytande. När det gäller val av innehåll i undervisningen finns exempelvis utrymme för lärare och elever att tillsammans i planeringen resonera kring vad det centrala innehållet i detalj ska fokusera på inom respektive ämne. Vilka arbetsformer som bäst lämpar sig för att utveckla dessa kunskaper och hur de ska redovisas är också viktiga aspekter att låta eleverna resonera kring, i syfte att de successivt ska kunna få ökat eget ansvar. Ett annat område som eleverna kan vara med och påverka är vilka läromedel som ska användas eller vilka examinationssätt som ska tillämpas. När läraren utvärderar undervisningen är det väsentligt att läraren inhämtar elevernas synpunkter om hur undervisningen genomförts med avseende på innehåll, arbetsformer och arbetssätt. Att ge eleverna möjlighet att tänka och

² 4 kap. 9 § skollagen

³ Lgr 11 2.3 Elevers ansvar och inflytande

⁴ Lgr 11 2.8 Rektors ansvar

reflektera över undervisningens kvalitet är av vikt för att läraren ska få ett underlag för att utveckla undervisningen. Dessa utvärderingar ska göras kontinuerligt, under terminens gång, och inte bara i slutet av en termin eller årskurs. Detta är särskilt viktigt om undervisningen inte fungerar så att läraren har möjlighet att förändra upplägg och genomförande i befintlig undervisningsgrupp. Ett exempel på hur eleverna kan involveras i planeringen av undervisningen är att låta dem berätta om sina erfarenheter och föreställningar kring det undervisningen ska behandla.⁵ Utifrån detta kan de sedan bidra med idéer om innehåll, arbetssätt och arbetsformer för det aktuella arbetsområdet.

Trygghet och studiero

Skolinspektionen bedömer följande: Utbildningen präglas i hög utsträckning av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete.

Författningsstöd

3 kap. 3 §, 5 kap. 3 § och 6 kap. 6-7 §§ skollagen

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden, Förståelse och medmänsklighet, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande

Skälen till Skolinspektionens bedömning är att det på Bärbyskolan finns ett medvetet arbete med att skapa studiero och trygghet på skolan. När det gäller studiero finns det en samsyn och ett samlat arbete bland lärarna om hur de ska arbeta för att skapa och upprätthålla studiero i sina klasser. Arbetet för att skapa trygghet på skolan är både förebyggande och främjande.

Granskningen visar att studiero och trygghet är något som man på Bärbyskolan fokuserar på och att det finns ett medvetet arbete för att skapa detta på skolan. Rektorn skriver i verksamhetsredogörelsen inför granskningen att de på skolan i elevenkäter från 2017 sett att detta är områden som de behöver fokusera på, både i klassrummen och på rasterna. Rektorn beskriver att hon, som en åtgärd, deltar i arbetslagsmöten för en kontinuerlig dialog och uppföljning om hur klimatet är på skolan. Dessutom genomförs elevenkäter om både trygghet och studiero.

Granskningen visar vidare att det finns en samsyn och ett samlat arbete bland lärarna om hur de ska arbeta för att skapa och upprätthålla studiero i sina klasser. Under

⁵ Giota, J. (2013) *Individualiserad undervisning i skolan – en forskningsöversikt*. Vetenskapsrådets rapportserie 3:2013, Stockholm: Vetenskapsrådet

samtliga de lektioner som Skolinspektionen besökt under granskningen kan eleverna arbeta med de angivna uppgifterna utan att bli störda. I de fall ljudnivån tenderar att bli för hög använder lärarna några olika strategier för att eleverna ska dämpa sig. Exempelvis ringer två av lärarna i en klocka om samtalen i klassrummet blir för högljudda. När detta sker sjunker ljudnivån drastiskt. Rektorn beskriver i verksamhetsredogörelsen som skickats till Skolinspektionen inför granskningen att lärarna på skolan använder en "klappramsa" för att återställa studieron om det blir för högljutt i klassrummen. Representanter för elevhälsan berättar i intervju att denna "ramsa" också fungerar i matsalen. Några elever beskriver i intervju att deras lärare, förutom att använda "klappramsan" också ringer i en klocka om det blir för högljutt i klassen. Rektorn beskriver också att man på skolan låter eleverna använda hörsnäckor när de arbetar med sina datorer, och de elever som önskar får ha på sig hörselkåpor vid enskilt arbete. En annan insats, som också bland annat syftar till att skapa mer arbetsro för eleverna, är den kontinuerliga utbildningen för lärarna i BFL (Bedömning för lärande). För att få alla elever aktiva prövar lärarna olika arbetssätt såsom lärpar och kompisbedömningar, och detta har enligt rektor gett som effekt att eleverna blivit lugnare och tryggare, och också fått en ökad tilltro till sin egen förmåga. Representanter för elevhälsan berättar i intervju att det på skolan finns både generella och situationsanpassade grepp på skolan kring studiero. En förebyggande åtgärd är den gemensamt beslutade lektionsstrukturen, som innebär att eleverna klart och tydligt vet vad som ska hända och vad de ska göra. Elever beskriver i intervju att de i klasserna gemensamt har bestämt vilka regler som ska gälla på lektionerna, vilket också lärare bekräftar i intervju. Rektorn säger i intervju att åtgärder om elever stör studieron håller på att tas fram i en "konsekvenstrappa", och skriver i sitt svar till Skolinspektionen efter faktagranskning av underlaget inför beslut att denna "trappa" nu är utarbetad, förankrad och implementerad både hos elever och vårdnadshavare. Representanter för elevhälsan berättar vidare i intervju att på grund av problem med studieron i en klass har rektorn och skolan vidtagit flera åtgärder som till exempel flera föräldramöten. Arbetet har resulterat i att rektorn fattat beslut om att tillföra lärarresurser och dela klassen, vilket har fungerat mycket bra. Lärare bekräftar i intervju att studieron i den aktuella klassen nu är mycket bättre.

Granskningen visar också att det på skolan bedrivs ett förebyggande och främjande arbete för att skapa trygghet. Elever uttrycker i intervju att de mestadels känner sig trygga och trivs på skolan. Rektorn beskriver i verksamhetsredogörelsen som skickats till Skolinspektionen inför granskningen att elevenkäter genomförs för att ta reda på elevernas upplevelse av bland annat tryggheten på skolan, och i intervju med elever framkommer att de på skolan också nyligen har genomfört trygghetsvandringar för att kartlägga otrygga områden på skolgården. Representanter för elevhälsan, elever,

lärare och rektorn berättar i intervju att det finns rastvakter ute på skolgården, både innan skoldagens start och under samtliga raster. Representanter för elevhälsan tillägger att vid behov sätts också extra rastvakter in och att de på skolan också informerar varandra om någon elev behöver extra tillsyn. Vidare framkommer att det anordnas lärarledda rastaktiviteter, vilket enligt representanterna för elevhälsan har gett ett gott resultat för tryggheten på skolgården. Både lärare och elever uppger i intervju att det i klasserna förs samtal kontinuerligt om hur eleverna ska vara mot varandra. Lärare berättar också att de på skolan arbetar med storsamlingar för hela skolan och att eleverna är indelade i fasta tvärgrupper mellan årskurserna. Dessa tvärgrupper fungerar lite som ett faddersystem, och eleverna arbetar tillsammans i dessa vid tema- och pysseldagar. Enligt rektorns verksamhetsredogörelse och intervjuer med lärare och representanter för elevhälsan pågår också skapandet av en trygghetsgrupp på skolan, men den har vid tiden för granskningen ännu inte påbörjat sitt arbete.

Bedömning och betygssättning

Skolinspektionen bedömer följande: Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i bedömning och betyg ges i låg utsträckning.

Författningsstöd

1 kap. 9 §, 3 kap. 14 §, 10 kap. 13 och 20a §§ skollagen

9 kap. 20 och 22 b §§ skolförordningen

Lgr 11, 2.2 Kunskaper, 2.7 Bedömning och betyg

Skälen till Skolinspektionens bedömning är att rektorns analys av lärarnas bedömningar och betygssättning är begränsad, liksom rektorns kännedom om eventuella avvikelser och under hur lång tid dessa funnits. Rektorn analyserar inte eventuella skillnader i omdömen i olika ämnen och årskurser och mellan resultat av screeningar, resultat på nationella ämnesprov och omdömen. Vidare ger rektorn vissa, men inte tillräckliga, förutsättningar för att lärarna regelbundet ska kunna samverka med varandra när de gör sina bedömningar. Visserligen har samrättning skett av de nationella proven i årskurs 6, och samrättning planeras av de nationella proven i årskurs 3, men i övriga årskurser och ämnen finns ingen organiserad samverkan när det gäller bedömning på skolan. Innevarande läsår förekommer inte heller någon samverkan med andra grundskolor i bedömningsarbetet.

Skolinspektionens granskning visar att rektorns analys av lärarnas bedömningar och betygssättning är begränsad, liksom rektorns kännedom om eventuella avvikelser och under hur lång tid dessa funnits. Rektorn analyserar inte eventuella skillnader i

omdömen i olika ämnen och årskurser och resultat av screeningar, resultat på nationella ämnesprov och omdömen. I den verksamhetsredogörelse som rektorn skickat till Skolinspektionen inför den regelbundna kvalitetsgranskningen anger hon att de på skolan följer upp elevernas resultat utifrån sammanställningar av resultaten för de nationella proven i årskurs 3 och 6, bedömningsstöd i årskurs 1 och betygen i årskurs 6 under studiedagar i slutet av vårterminen. I rektorns kommentarer i faktagranskningen av underlaget för Skolinspektionens beslut beskriver hon att hon har låtit lärarna analysera de nationella proven i våras i förhållande till betyg och sedan tagit del av det materialet. När det gäller resultaten av bedömningsstöden i årskurs 1 skriver rektorn i verksamhetsredogörelsen att dessa analyserats av lärare tillsammans med speciallärare. I intervju med lärare framkommer att de inte har kunskap om hur rektorn följer upp och analyserar deras bedömningar och betygssättning. Några av lärarna säger också att rektorn inte har "koll" på hur lärarna bedömer – det är lärarna själva som gör bedömningarna och vet hur det går till. Rektorn skriver i sina kommentarer i faktagranskningen av underlaget för Skolinspektionens beslut att hon först vid arbetet med att skriva verksamhetsredogörelsen inför granskningen tagit fram betygsresultaten på skolan tre år bakåt i tiden, och kommenterar att eftersom måluppfyllelsen på skolan är hög och att man på skolan tidigare läsår arbetat med BFL (Bedömning för lärande) så är betygssättning inte ett prioriterat utvecklingsområde under innevarande läsår.

Skolinspektionens granskning visar att rektorn ger vissa, men inte tillräckliga, förutsättningar för att lärarna regelbundet ska kunna samverka med varandra när de gör sina bedömningar. Rektorn skriver i sin verksamhetsredogörelse inför granskningen att lärarna på skolan diskuterar med kollegor kring bedömning och betygssättning vid behov för att få ytterligare en lärares syn på bedömningen. Rektorn uppger också att tidigare har lärarna i årskurs 6 deltagit i samrättning och bedömning av nationella prov i stadsdelen. Lärare berättar i intervju att de ibland resonerar kring bedömning och betygssättning kollegor emellan, men eftersom Bärbysskolan är en enparallellig skola så har man ingen naturlig partner i samma årskurs. Lärare uppger vidare att det inte finns något strukturerat system för samverkan kring bedömning och betygssättning på skolan. Några av dem tillägger att de inte har särskilda möten för samverkan när det gäller bedömning och betygssättning, men att de "halkar in" på det ibland på andra möten. Rektorn säger i intervju att i nuläget finns ingen samverkan med andra skolor kring bedömning och betygssättning. Hon berättar vidare att lärarna i många fall är ensamma i sina ämnen och årskurser på skolan. Lärarna diskuterar bedömning med varandra, men inte på något av rektorn organiserat sätt. Rektorn skriver i sina kommentarer i faktagranskningen av underlaget för Skolinspektionens beslut att detta läsår kommer även samverkan och samrättning när det gäller de

nationella proven i årskurs 3 att ske på skolan. Hon tillägger att lärarna under läsåret 2017/2018 fortbildat sig i BFL (bedömning för lärande) och då haft möjlighet att på ett organiserat sätt diskutera med varandra kring bedömning.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande delar:

- Rektorn behöver analysera betyg och omdömen, och föra diskussioner utifrån dessa analyser med lärarna.
- Rektorn behöver, i samarbete med lärarna, se till att kvalitetssäkra lärarnas bedömningar och betygssättning av elevernas arbete.

Diskussion och analys inför/av omdömen och betyg

Av läroplanen framgår att rektorn som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal har det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas mot de nationella målen. Rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven.⁶

Skolinspektionens granskning av Bärbyskolan visar att rektorn behöver utveckla sin analys av lärarnas bedömningar och betygssättning, liksom sin kännedom om eventuella avvikelser och under hur lång tid dessa funnits.

Rektorn har ett ansvar att analysera avvikelser i betygssättningen. Skolinspektionens granskning visar att rektorn på Bärbyskolan i högre utsträckning behöver identifiera om det förekommer skillnader mellan lärarnas bedömningar och betygssättning och därefter analysera eventuella skillnader. Det innebär skillnader och variationer gällande bedömningar och betygsresultat mellan olika elevgrupper och klasser, ämnen/årskurser och målområden behöver identifieras. Här är det särskilt viktigt att reflektera över om bedömningar eller betygen glider iväg i någon riktning, över tid. Analysen bör göras för alla ämnen och inte begränsas till ämnen där det finns

⁶ Lgr 11 2.8 Rektorns ansvar

nationella prov. Utifrån analysen behöver rektorn diskutera eventuella skillnader med lärarna, som en utgångspunkt för att öka likvärdigheten i lärarnas bedömningar.⁷

Kvalitetssäkring av bedömningar och betyg

Likvärdighet är en viktig princip i skollagen och det anges i lagen att utbildningen inom skolväsendet ska vara likvärdig inom varje skolform oavsett var den anordnas.⁸ När elevers kunskaper bedöms och betygssätts är det av yttersta vikt att detta sker så likvärdigt som möjligt. Rektorn har ett ansvar för att ge lärarna förutsättningar att kvalitetssäkra sin egen bedömning i syfte att verka för likvärdighet.⁹ Av läroplanen framgår att lärarna i samverkan ska utbyta kunskaper och erfarenheter. Det framgår vidare att lärarna utifrån kursplanernas krav allsidigt ska utvärdera varje elevs kunskapsutveckling, muntligt och skriftligt redovisa detta för eleven och hemmen samt informera rektorn.¹⁰

Skolinspektionens granskning av Bärbyskolan visar att formerna för sambedömning och samverkan kring betygssättning behöver utvecklas. Visserligen sker eller planeras ske samrättning av nationella prov, men i övriga årskurser och ämnen finns ingen organiserad samverkan när det gäller bedömning på skolan.

Sambedömning är ett betydelsefullt redskap för ökad likvärdighet, eftersom det bidrar till en gemensam syn på vad som ska bedömas och hur bedömningen ska gå till. Ett professionellt samtal om utformningen av ändamålsenliga bedömningssituationer och bedömning av olika underlag kan förbättra likvärdigheten. Rektorn har en betydelsefull roll för att underlätta lärares arbete med rättvisande och likvärdiga betyg. Det innebär att se till att lärare får tid och möjlighet att tillsammans med kollegor diskutera hur de allsidigt kan utvärdera elevernas kunskaper vid betygssättningen, hur de kan utforma ändamålsenliga bedömningssituationer och hur de kan bedöma olika elevprestationer.¹¹

⁷ Skolinspektionen (2017b) *Bedömningsprocessernas betydelse för likvärdigheten: Ombedömning av nationella prov 2016*, Stockholm: Skolinspektionen

⁸ 1 kap. 9 § skollagen

⁹ Skolverket (2016) *Betygsskalan och betygen B och D, Stödmaterial, reviderad version*, Stockholm: Fritzes

¹⁰ Lgr 11 2.7 Bedömning och betyg

¹¹ Skolverket (2018) *Betyg och betygssättning, Skolverkets allmänna råd*, Stockholm

Skolinspektionen finner i en tidigare gjord kvalitetsgranskning att sambedömning och extern bedömning (extern bedömning avser här att någon annan än elevernas ordinarie lärare i ämnet bedömer det nationella provet) är åtgärder som minskar genomsnittliga avvikelser och bidrar därmed till en likvärdig bedömning av de nationella proven. Även avidentifierade prov tycks ha en återhållande effekt på avvikelsegraden.¹² Det talar enligt Skolinspektionen för att avidentifiering, sambedömning och extern bedömning kan främja likvärdighet.

Skolinspektionens rekommendation är att rektorn, tillsammans med lärarna, utvecklar former för ett samarbete om bedömning och betygssättning inom Bärbyskolan liksom med andra grundskolor. Fokus för detta samarbete bör vara att kvalitetssäkra lärarnas bedömningar och betygssättning med ett tydligt syfte att skapa likvärdighet inom skolenheten.

På Skolinspektionens vägnar

X Frida Eek

Beslutsfattare
Signerat av: Frida Eek

X Christina Sjögren

Föredragande
Signerat av: Christina Sjögren

I handläggningen av ärendet har även Kjell Ahlgren, utredare medverkat.

¹² Skolinspektionen (2017) *Bedömningsprocessernas betydelse för likvärdigheten. Ombedömning av nationella prov 2016*, Stockholm: Skolinspektionen

Bilaga 1: Underlag för bedömning regelbunden kvalitetsgranskning

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- 7 lektionsobservationer
- 2 gruppintervjuer med elever
- 2 gruppintervjuer med lärare
- En gruppintervju med skolans elevhälsa
- En intervju med rektor
- Dokumentstudier. Dels de dokument som begärts in från huvudmannen och skolan samt den officiella statistik som finns att tillgå om den aktuella skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll från besöket för faktakontroll.

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av bedömningsunderlag, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Bedömningsunderlagen beskriver de områden som utredarna ska värdera vid besök på skolenheter. Bedömningsunderlagen är uppdelade i bedömningsområden. Respektive bedömningsområde är sedan nedbrutet till ett antal indikatorer. Dessa indikatorer beskriver mer i detalj vad som ska utredas, för att identifiera var skolans styrkor respektive förbättringsområden finns.

Bedömningsområden

Inom respektive område granskas följande delar:

Bedömningsområde 1: I vilken utsträckning leder rektorns lärarnas utveckling av undervisningen och verkar för elevernas lika rätt till en god utbildning oavsett könstillhörighet? Inom detta område granskas hur rektor arbetar med uppföljning och analys, hur skolans arbete med jämställdhet bedrivs, samt hur rektorn leder och organiserar skolans arbete.

Bedömningsområde 2: I vilken utsträckning får eleverna en undervisning som främjar deras möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden? I detta område granskas om undervisningen är målfokuserad, varierad och innehåller aktivt lärarstöd, om eleverna stimuleras och utmanas i undervisningen utifrån sina behov och förutsättningar, samt om eleverna görs delaktiga i undervisningen och i sitt eget lärande.

Bedömningsområde 3: I vilken utsträckning präglas utbildningen av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete? I detta område granskas hur skolan arbetar för att skapa en lugn och trygg miljö där det råder studiero.

Bedömningsområde 4: I vilken utsträckning ges lärarna förutsättningar att säkerställa likvärdighet vid bedömning och betygssättning? I detta område granskas hur skolan arbetar med diskussion, analys och kvalitetssäkring i arbetet med omdömen och betyg.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:
www.skolinspektionen.se

Bilaga 2: Bakgrundsuppgifter om verksamheten

Skolinspektionen besökte skolenheten den 11 december 2018 och den 12 december 2018. Besöket genomfördes av Christina Sjögren och Kjell Ahlgren.

Bärbyskolan är en grundskola med årskurserna F-6 belägen i Säve i Göteborg. Läsåret 2017/2018 hade skolenheten 158 elever. Skolenheten leds av en rektor.